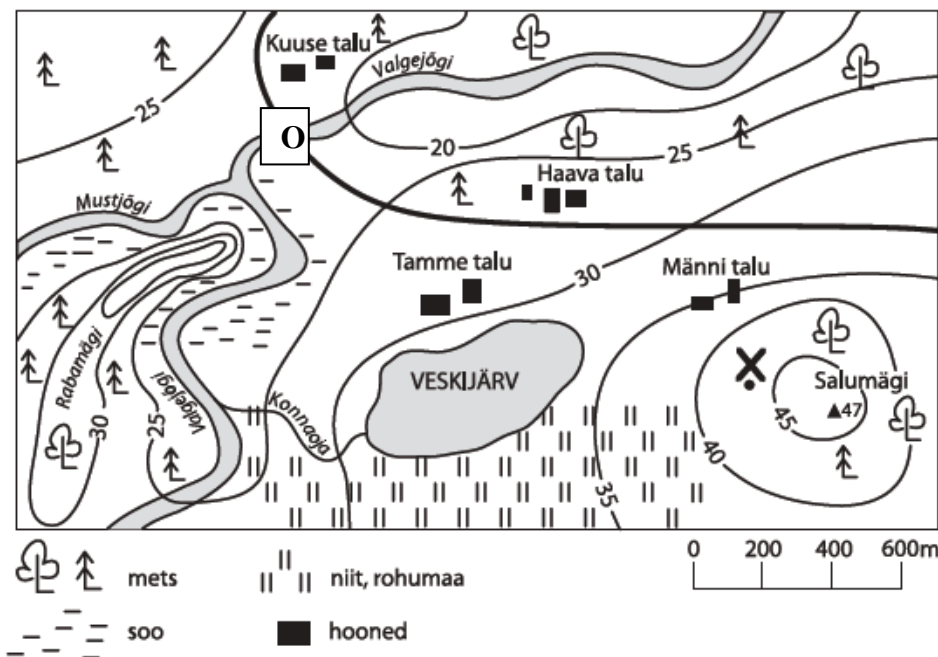

VASTUSED 7. KLASSILE

1.

Millised kaardi kohta käivad väited on tõesed, millised väärad? Oma otsusele tõmba joon alla.
Väärad väited lauses paranda tõeseks. 5 p.

Tõene/väär Salumäe suhteline kõrgus Männi talu juurest mõõdetuna on 12 meetrit.

Tõene/väär Haava talu jääb Tamme talust kirdesse.

Tõene/väär Konnoaja väljub/ voolab välja Veskijärvest.

Tõene/väär Salumäe põhjanõlv on kõige järsem

Tõene/väär Mustjõgi on Valgejõe vasakpoolne lisajõgi

Kui alustad teekonda punktist X ja liigud 1,4 km asimuudil 300 kraadi, kuhu siis välja jõuad?

Tähista see punkt kaardil O-ga. 2p.

Viiruta kaardil kõige madalam ala (Valgejõe ümbrus alla 20 m) 1p.

2. Loe teksti, kasuta atlast ja vasta küsimustele

Kokku 10p.

Mart ja Liis kavatsevad minna reisile. Nad alustavad reisi TALLINNAST ja lendavad LONDONISSE.
Millisesse ilmakaarde nad lendavad? **edelasse 1p.**

Määra LONDONI koordinaadid : **51° N 0°E (W) 2p. kui eksimus 1 kraadi- 0,5 punkti (väga täpselt lk. 27 võimalik määrata)- 2p.**

Londonist sõidavad sõbrad SYDNEYSSE.

Millisesse ilmakaarde nad nüüd lendavad? **Kagusse 1p.**

Määra Sydney koordinaadid: **34° S 151° E 1kraad esimust (0,5 punkti) 2p.**

Austraalias plaanitakse olla 2 nädalat ja seejärel koduteel külastada esmalt linna koordinaatidega 40° N ja 117° E ja seejärel lennata läbi Londoni Tallinnasse tagasi.

Mis linna nad Sydneyst lendasid? **Pekingisse 1p.**

Kui suur on rahvastiku tihedus riigi selles osas, kus paikneb see linn? **Üle 100 inimese /1 KM2 1p.**

Mitu kilomeetrit oli kogu reis linnulennult pikk? **39525 km**

(eksimus kuni 500- 1000 km- 0,5 punkti) **1p.**

Londonist väljus lennuk reedel kell 20.00. Mis oli kell ja mis päeva oli samal ajahetkel Sydneys?

8.00 laupäev 1p

3. Neid kodumaisest paekivist nii erinevaid kivimürakaid, mida võib leida Eestis kord keset metsa, kord keset karjamaad või kes teab veel kus ootamatus paigas, peame praegu oma looduse iseäralikuks, kuid loomulikuks pärusosaks. (Hendrik Relve, Loodusesõber 2006)

Millistest kivimürakatest on jutt? **rändrahnudest** **1p.**

Selgita, kuidas on need hiiglased sattunud Eesti alale? **2p.**
Need kivid on liikunud ära oma algsest asukohast mandrijää toimel

Otsusta, kas väide on tõene või väär.

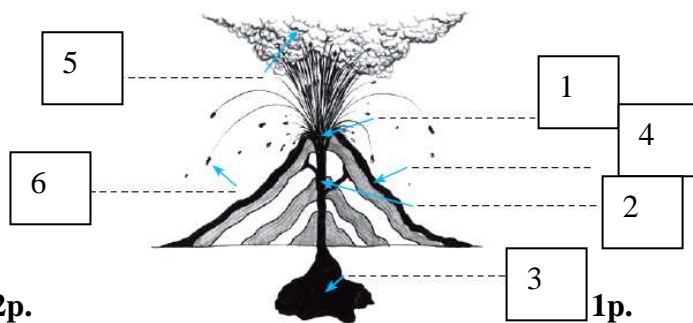
Paranda ja põhjenda väite parandamist.

Nendes kivimürakates leidub palju fossiile **väär** **1p.**

Fossiile leidub sette kivimites jne. õige põhjendus **1p.**

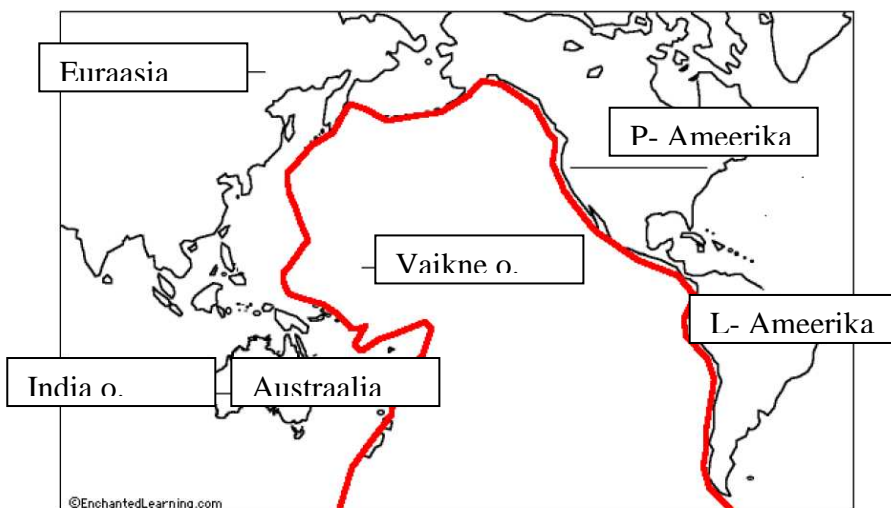
4. Märki skeemile numbriga õigesse kohta: **2 p**

1. kraater
2. lõõr
3. magmakolle
4. laava
5. tuhapilv
6. vulkaanilised pommid

Tõmba nimekirjas vulkaanide nimedele joon alla. **2p.**

Vesuvuv, Niamey, Mount Isa, **Cotopaxi**,

Kuidas tuntakse/ nimetatakse kaardil kujutatud piirkonda, kus esineb palju maavärinaid ja vulkaane? **1p.**

Vaikse ookeani tulerõngas

Põhjenda laamtektoonika teooriale tuginedes, miks esineb selles piirkonnas palju vulkaane ja maavärinaid. **2p.**

Laamad liiguvad – 0,5 p.

Selles piirkonnas toimub laamade kokkupõrge – **1p.**

Selles piirkonnas sukeldub ookeanilaam mandrilaama alla jne. täpne vastus- **2p.**

Mille poolest erineb magma laavast?

Laava on vulkaanist välja voolanud ja gaasid jaotanud magma **1p.**

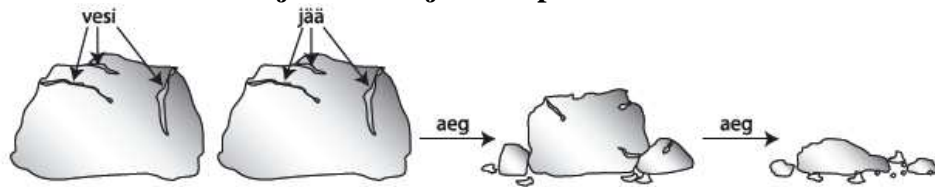
Või Magma gaasid, laavas mitte

Magma maa sees, laava maa peal - 0,5 p.

Märki skeemi joontele ookeanide ja mandrite nimed. **3p.**

5. Kes on see Eestist pärit maadeuurija, kelle nimi on antud ühele Antarktise rannikul asuvale merele? **Bellingshausen** **1. p.**

6. Kuidas nimetatakse joonisel kujutatud protsessi?

Joonisel on kujutatud

füüsikaline murenemine / murenemine

1p.

Selgita, mis tegurite mõjul ja kuidas see protsess toimub.

täpne seletus: kui nimetatud temperatuuri kõikumine (suvel soe, talvel külm) ja kivimi paisumine ning kokkutõmbumine (vesi, ja jää) ja pragude teke - max2p.

poolik seletus (pole selgitatud temperatuuri muutust vms -) 1p.

7. Otsusta, kas väited on tõesed või väärad. Kirjuta tõe väite lõppu T ja väära väite lõppu V

4p.

Kalimantani saarel paikneb kolm riiki (Õ)

Angara jõgi algab Baikali järvest (V)

Titicaca järv paikneb Andide mäestikus Peruu ja Boliivia piiril (V)

Islandi saare kõrgeim tipp on 2119 m(V)

8. Otsusta, kas pildil kujutatakse vana või noort mäestikku.

Pildil on **noor** mäestik.

1p.

Too 3 väidet oma valiku kinnitamiseks .

3p.

- a) **teravad tipud**
- b) **tippude igilumi ja jää**
- c) **kõrged**
- d) **kitsad ja sügavad orud**
- e) **esinevad maavärinad ja vulkaanid jm.**

9. Too kaks näidet, kuidas põhjavesi võib reostuda

2p.

Pinnase reostus tööstusjäätmetega, maanteedee soolamine, prügimäed, põldude üleväetamine, sõnnikuhoidlad jms. (näide 1p.)

Nimeta veekogusid, millest ammutakse Tallinna joogivesi. (veekogu-0,5p)

2p.

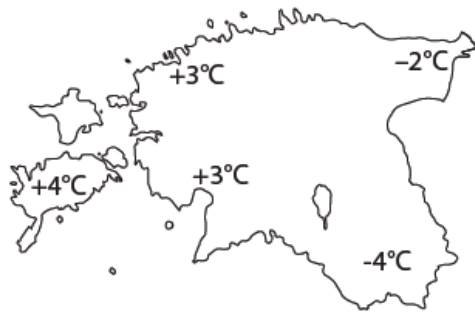
Ülemiste järv, Pirita jõgi, Jõelähtme jõgi, Jägala jõgi, Soodla jõgi, Paunküla vh (EA lk.14)

10. Leia igale selgitusele õige mõiste

2p.

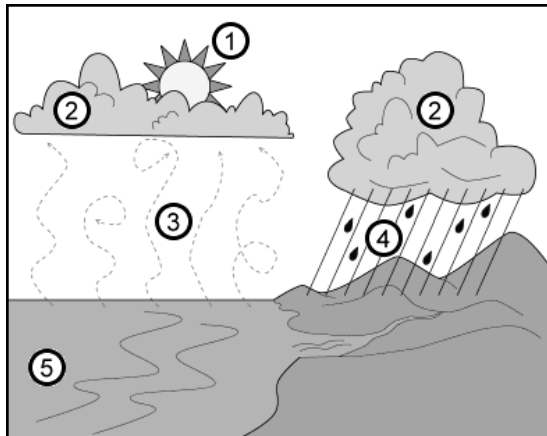
Mõiste	Selgitus
Hall	valge kristalliline sade, mis tekib õhus oleva veeauru kondenseerumise tagajärjel kui öösel aluspinna (maapind, taimkate) temperatuur langeb alla 0°C.
Udu	aluspinna kohal hõljuvatest veepiisakestest koosnev pilv
Kaste	esineb selge ning võrdlemisi vaigse ilma korral soojal aastaajal, kui maapind jahtub ja veeaur kondenseerub ning taimedele ja esemetele tekivad veepiisad
Rahe	sademed, mis kujutavad endast väga erineva kuju ja suurusega jäätükikesi

11. Kaardil on kujutatud päevaseid õhutemperatuure. Otsusta, kas kaardil kujutatud olukord on tüüpiline kevadele või sügisele.

Kaart iseloomustab ilma sügis 1p.
Põhjenda vastust: sügisel on mereäärsetel aladel soojem, sest meri veel soe ja jahtub aeglasemalt (soojendab rannikuäärseid piirkondi) vms. 2p.

12. Mida kujutatakse skeemil? **Suurt veeringet** 1p.
Veeringet- 0, 5 p.

Selgita seda protsessi. Üks etapp 0,5p 3p

- 1) Päike soojendab veekogu pinda ja vesi aurab õhku
- 2) Väikesed veepiisad jahtuvad õhus ning tihenevad. Tekivad pilved.
- 3) Tuul viib osa pilvi ka maismaa kohale.
- 4) Vesi sajab maha nii maailmamere kohal kui ka maismaa kohal.
- 5) Maismaal imbub sademete vesi pinnasesse, moodustades pinnasevee ja imbudes sügavamale tekib põhjavesi.
- 6) Põhjavesi jõuab maapinnale allikate kaudu ning allikavesi voolab ojade ja jõgede kaudu tagasi merre.

13. Võrdle Eesti ja Islandi geograafilist asendit 6p.

Näitaja 0,5p; iseloomustus 0,5p

Näitaja	EESTI	ISLAND
Asend maailmajaos ilmakaar		
Väljapääs meredele, Saareline asend		
Kaugus ekvaatorist		
Kaugus algmeridiaanist		
Naaberriigid jne.		

KOKKU 65 PUNKTI